

BESZÁMOLÓ A „DOLÁNYTÓL AZ ARANYGOMBIG – EMBLEMATIKUS LELŐHELYEK KUTATÁSA A SZÉCSÉNYI JÁRÁSBAN” CÍMŰ KUTATÁSI PROGRAM 2020–2022. ÉVI EREDMÉNYEIRŐL

Guba Szilvia¹ – Tankó Károly²

Magyar Régészet 12. évf. (2023) 3. szám, pp. 52–58.

A Szécsényi-medence szisztematikus lelet- és lelőhely-felderítése Benczúrfalva–Majorhegyen és környezetében folytatódott. A másfél évszázada kutatott késő bronzkori lelőhelyre vonatkozóan teljességre törekvő adatgyűjtést végeztünk. Megkíséreltük rekonstruálni a korábban előkerült leletgyűtéseket és hitelesíteni a feltárások helyeit és körülményeit. Távérzékeléses módszerekkel kutattuk a település formáját és a korábban feltételezett erődítés nyomait. Közösségi régészeti program keretében végzett fémkeresős kutatással új adatokat gyűjtöttünk a lelőhely jellegére, kiterjedésre és korszakaira vonatkozóan. Kincsleletek szakszerű feltárásával és az előkerült leletek tudományos vizsgálati eredményeivel bővítettük a térség késő bronzkorára vonatkozó ismereteinket.

Kulcsszavak: lelőhely-felderítés, topográfia, késő bronzkor, kincslelet, közösségi régészet

A szécsényi MNM Forgách-Lipthay Kastélymúzeum a Nemzeti Kulturális Alap pályázati támogatásának köszönhetően 2015 óta folyamatosan végez topográfiai kutatásokat gyűjtőterületén, a szécsényi járásban.³ A kis költségvetésű projektek (ISzAP 2016–2017, 2018–2019; *Nyáryak nyomában* – Piliny környéki emblemikus lelőhelyek hitelesítése 2019–2020; *Szécsény környéki földvárak hitelesítése* 2021–2022; *Hollókő mikroregionális kutatás* 2021-től) tulajdonképpen egymásra épülő elemekből álló, folyamatos kutatási programnak tekinthetők (FÁBIÁN *et al.* 2016; GUBA & TANKÓ 2020). Az eddig megvalósult tevékenységek során kidolgozott és szisztematikusan alkalmazott módszerekkel a Szécsényi-medence roncsolásmentes lelet- és lelőhely-felderítésére, az emblemikus lelőhelyek hitelesítő kutatására, távlati célként pedig Szécsény járás régészeti topográfiájának elkészítésére törekedünk.

A „Dolánytól az Aranygombig” elnevezésű kutatási program helyszíne földrajzilag Piliny és Szécsény közigazgatási egységei közé ékelődik. Az elsődleges célunk az Ipoly völgyét keletről kísérő, alacsonyabb dombok és patak völgyek lelőhelyfelderítése volt. Ennek kiindulópontja a Szécsény keleti határában található dolányi – vagy mai elnevezés szerint benczúrfalvi – Majorhegy, az ismert bronzkori település, temető és közvetlen környezetének szisztematikus terepi kutatása. Innen kiindulva, elsősorban a mikrorégió beszédes földrajzi elnevezései (pl. Aranygomb-dűlő, Órhegy) nyomán – amelyek alapján régészeti fedettségre is következtethetünk – végeztünk műszeres lelőhelyfelderítést.

Jelen tanulmányban a Szécsény város közigazgatásához tartozó Benczúrfalva, korábbi nevén Dolány falu határában emelkedő Majorhegyen végzett kutatások előzetes eredményeiről számolunk be. A méltán híres Majorhegy (LNyA 30699) elsősorban az itt napvilágot látott, nagy mennyiségű és magas minőségű bronztárgyairól vált ismertté (*I. kép*). A kutatás történetéről, az előkerült leletekről és jelenségekről számos összefoglaló munka tett említést (KEMENCZEI 1984; D. MATÚZ & NOVÁKI 2002; NOVÁKI *et al.* 2017), de

¹ MNM Forgách-Lipthay Kastélymúzeum, e-mail: guba.szilvia@hnm.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2769-6813>

² HUN-REN – ELTE Interdiszciplináris Régészettudományi Kutatócsoport, e-mail: tanko.karoly@btk.elte.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0293-7959>

³ A kutatásokat a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeum szakmai és infrastrukturális háttérével, a Szécsényi Közművelődési Nonprofit Kft. keretein belül indítottuk el, majd az intézményi átszervezés és fenntartóváltás miatt 2021 őszétől MNM Forgách-Lipthay Kastélymúzeum néven a Magyar Nemzeti Múzeum tagintézményeként folytattuk és zártuk le. A terepi munkák az Eötvös Loránd Tudományegyetem Régészettudományi Intézete, a HUN-REN–ELTE Interdiszciplináris Régészettudományi Kutatócsoport, valamint a MNM Nemzeti Régészeti Intézete (illetve jogelődjeinek a MNM Régészeti Örökségvédelmi Igazgatósága) együttműködésében, Nógrád megyei önkéntesek és az ELTE régészhallgatói bevonásával valósultak meg.

átfogó, részletes ismertetése máig nem történt meg. A lelőhely kutatástörténetének teljes bemutatását itt mellőzve, néhány olyan momentumot emelünk ki, amely megválaszolásra váró tudományos kérdést vetett fel, illetve a jelen kutatási projekt irányát meghatározza. Feltétlen szólnunk kell a lelőhely egyik legkorábbi említéséről, amelyben Fényes Elek a terület erődítését írja le 1851-ben: „*a hegyen holmi régi sáncokat látni*” (NOVÁKI *et al.* 2017, 84). Ezt követően már nemcsak a lelőhelyről, hanem a gyűjthető leletekről is vannak adataink. A környék helyi birtokosai, elsősorban Pulszky Frigyes, báró Nyáry

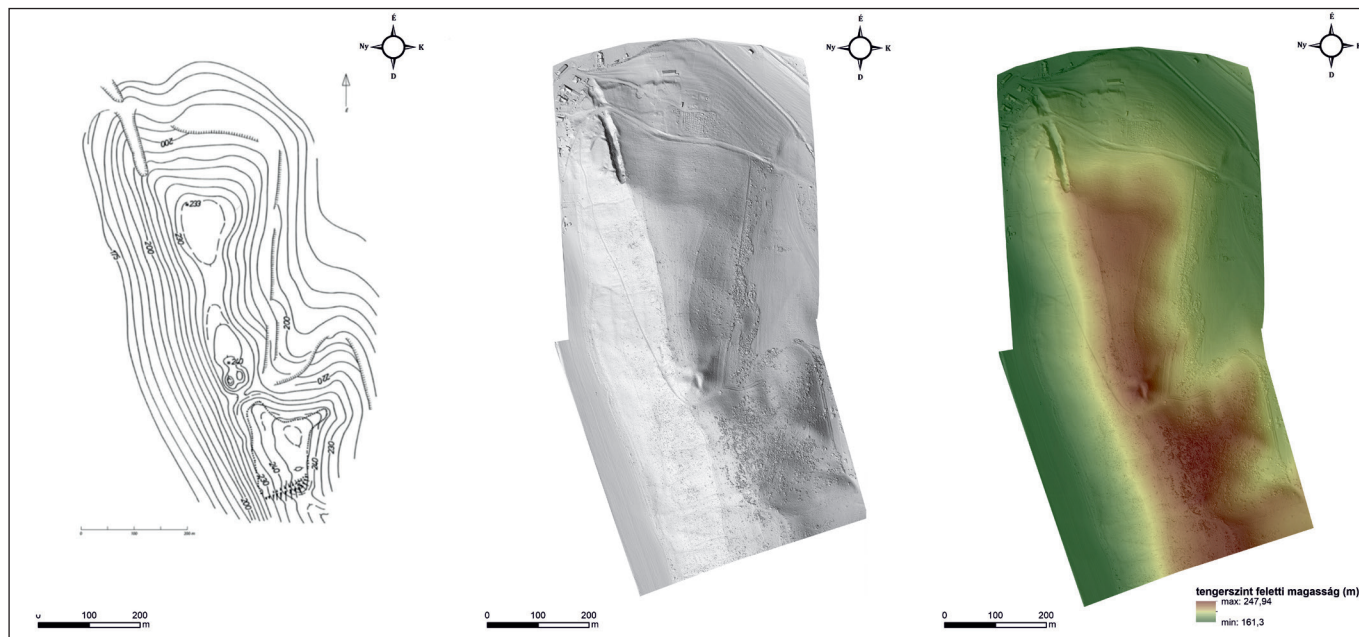

1 kép. Benczúrfalva–Majorhegyről készült légifotó

Jenő és Szontágh Tivadar is gyűjtöttek leleteket, azonban ezek későbbi sorsáról ma már keveset tudunk. A Majorhegy történetében az egyik legnagyobb gyűjtőmunka kétségkívül Pintér Sándor szécsényi ügyvéd tevékenységéhez köthető. Kutatásait sok esetben saját anyagi ráfordításával valósította meg: régészeti leleteket vásárolt és azokat magángyűjteményében mentette meg az utókornak. Gyűjteményének legimpozánsabb darabjait az 1875. évben rendezett grazi kiállításon (RÓMER 1875, 25), majd az 1876-os budapesti ősrégészeti kongresszuson is bemutatták (HAMPEL 1876; RÓMER 1878). Nem minden tárgy jutott azonban később közgyűjteménybe. Vannak olyan leletek, amelyeket ma már csak a feljegyzéseiből, valamint archív anyagokból ismerünk. Azt a leletanyag-mennyiséget pedig csak sejteni, de pontosan megbecsülni ma már nem lehet, amelyet a dolányi falusiak Pintér Sándor tudósítása szerint összegyűjtöttek: „*Záporosó után a falu apraja-nagyja ellepi a Majorhegynek ma már a sebes esők folytán megszagatott déli oldalát s a vizmosásból ott szedik fel a legbecsesebb bronz-tárgyakat, melyekből nekem is van már értékes gyűjteményem, de a bécsi muzeum régiség-osztályának számos becses darabjai is onnan került ki*” (PINTÉR 1899, 31). Pintér Sándor gyűjtői tevékenysége a Szécsényi járásban elévülhetetlen. Neki köszönhetjük az első hitelesen leírt és közölt bronzdepót (PINTÉR 1891), mint ahogy számos szórvány bronzlelet közgyűjteménybe kerülését is. Az általa összegyűjtött javak nagyobb része később a Magyar Nemzeti Múzeum, kisebb része a balassagyarmati, majd a szécsényi múzeum anyagát gyarapította. Az első, fentebb említett, sáncokra utaló tudósítás nyomán Tompa Ferenc, majd Mozsolics Amália és Patay Pál is úgy gondolták, hogy a késő bronzkori település erődített. 1934-ben Tompa az egy évvel korábban előkerült bronz- és aranykincsek hírére végzett feltárást a hegy déli folytatásában található „halomsír” területén (TOMPA 1936, 106), míg Patay Pál a Majorhegy északnyugati lábánál a késő bronzkori települési jelenségeket tárta fel, és hitelesítette így elsőként a lelőhelyet (PATAY 1954, 1956). Ezt követően egy újabb aranykincset Stanczik Ilona hitelesítette 1977-ben (STANCIK 1978), majd a következő évben Soós Virág a jelenleg is működő temető területén végzett mentő feltárást (SOÓS 1980). A MNM-ba került aranyleleteket Szatmári Ildikó 2010-ben publikálta (SZATMÁRI 2010), de a szécsényi múzeumba jutott tárgyak java része a mai napig feldolgozatlan, közöletlen.

A 2020-ban elindított lelőhely-felderítő és ~hitelesítő kutatásunk célja egyrészt az erődítésekről szóló, néhol ellentmondásos vélemények tisztázása, a lehetséges belső struktúrák elkülönítése, valamint modern eszközökkel történő pontos felmérése volt. Nováki Gyula és Sándorfi György első bejárása arra az eredményre jutott, hogy csupán a hegy déli részén látható erődítés nyom, ez azonban – véleményük szerint – a bronzkori település területén kívül esett (2. kép). Miután a terület erdős-bokros, növényzettel fedett, ezért egyedül a LiDAR-felmérés tűnt célravezető módszernek, amelyet a MNM NRI geodéziai osztályának munkatársai végeztek el.⁴ A cél az ismert és feltételezett erődítések és azok kiterjedésének térképezése volt. A felvételek kiértékelése alapján egyértelmű, hogy a Majorhegy északi részén ma már nem mutatható ki erődítés vagy arra utaló nyom. A hegygerinc nyugati és keleti peremén a LiDAR-felmérésen is látható sáncszerű felszínformák akár teraszos művelés nyomai is lehetnek. Felmérésünk megerősíteni látszik, hogy a Majorhegy késő bronzkori települése komoly védművekkel nem rendelkezett. Tény ugyanakkor, hogy a

⁴ A mérést Látos Tamás, Zsiga Zsolt és Balogh Árpád végezték. Munkájukat ezúton is köszönjük.

2 kép. Benczúrfalva–Majorhegyről készült felmérések. Balról jobbra: szintvonalas felmérés (Nováki Gyula és Sándorfi György), LiDAR, és DEM Látos Tamás, Zsiga Zsolt és Balogh Árpád, MNM NRI

lelőhelyet elsőként leírok óta a Majorhegy területét komoly emberi beavatkozások (bányászat, erdőművelés, beépítés stb.) átalakították, amelyek egyúttal jelentős talajeróziót is okoztak. Az erózió tényét 2000-ben a Majorhegy nyugati lábánál, a patak parton nyitott kutatóárokban is dokumentáltuk, ahol a feltárt régészeti objektumok 1,5–2 méter vastag, régészeti leletekkel telített eróziós réteg alatt jelentkeztek. A fokozott emberi beavatkozás és az eróziós kiterjedtség bizonyítékaiból kiindulva nem zárható ki, hogy a Majorhegyen a 19. század végén akár még látható sáncok is lehettek.

A lelőhely feltérképezésének másik iránya az ismert helyen előkerült kincsleletek környezetének hitelesítése, valamint a még gyűjthető fémtárgyak szóródásának meghatározása volt. A Majorhegyről összesen legalább 8 bronz- és 4 vagy 5 aranydepó ismert. Pintér Sándor 1891-es leírása alapján „...gyakrabban találunk fészekbe elhelyezve tömeges bronztárgyakat. Már az én tudomásom szerint is öt ilyen fészek találtatott” (PINTÉR 1891, 253). Pintér a fent említett és közölt depón kívül még egy bronzegyüttest (PINTÉR 1901), valamint egy aranykincset mentett meg közgyűjtemény számára (PINTÉR 1897, 287). Ezt követően több alkalommal is találtak bronzegyütteseket, 1933-ban két depó látott napvilágot (MOZSOLICS 1985; KEMENCZEI 1984), majd 1935-ben egy újabb, 1939-ben pedig a MNM szerzett meg feltehetően bronzkincs(ek)ből származó bronzleleteket. Az 1951-ben, a hegy északnyugati oldalában nyitott kőbánya területén talált sarlódepó nyomán került sor az első hitelesítő feltárássra.

A fentebb felsorolt kincsleletek előkerülési helyét csupán egyetlen esetben ismerjük pontosan: ez az Orgona utca 2. alatti ház telke, ahol Paulusz Lajos tulajdonos 1977-ben kertművelés közben aranytárgyakat talált.⁵ A telek közvetlen szomszédságában található az a terület, amely „Veszeloovszki szőlője” néven ismert, és ahol korábban Patay Pál folytatott feltárást. 1977 júniusában a MNM megbízásából Stanczik Ilona végzett leletmentést,⁶ amely során két gödör került elő, mindkettő a pilinyi kultúra leletanyagával (STANCIK 1978; SZATMÁRI 2010). Az egyik gödörben két kővel lefedett emberi koponyát is találtak.⁷ Jelen kutatási program keretén belül több alkalommal végeztünk a kertben és a szomszédos telken fémkeresős kutatást,

⁵ Az aranytárgyak vásárlás útján kerültek a MNM gyűjteményébe.

⁶ A leletmentés során előkerült leletek, valamint az antropológiai maradványok későbbi története és jelenlegi őrzési helye ismeretlen. A szécsényi múzeum leltárkönyveiben, valamint a gyarapodási naplóban nem szerepelnek csak a Soós Virág által egy évvel később végzett feltárási anyagai.

⁷ A telek jelenlegi tulajdonosa, Paulusz Gyula azt is megemlítette, hogy a MNM munkatársai nagyméretű fémkeresős műszert is bevetettek a feltárással egyidőben, de több aranytárgy tudomása szerint nem került elő.

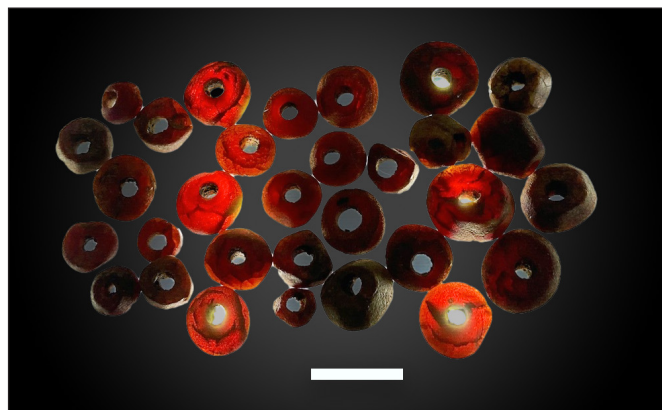
3 kép. Fémkeresős kutatás során talált bronzleletek Benczúrfalva–Majorhegyről (tőr, kés, tokos balta és véső)

azonban a terület átvizsgálása során néhány öntecsen és egy bronztűn kívül egyéb értékelhető leletet nem találtunk.

Fémkeresős kutatás során elsősorban a Majorhegy északi, északnyugati részét, a jelenleg is használt modern kori temető környékét, valamint a hegygerincet és platót vizsgáltuk át. A kutatási célterületet a felszíni megfigyelések alapján jelöltük ki. Már kezdetben úgy tűnt, a legkevesebb negatív hatás ezen területeken érte a lelőhelyet, amelyet a LiDAR-felmérésen megfigyelhető felszínformák is megerősítettek. Ugyanakkor a fentebb említett számos szórvány bronzlelet, valamint a korábban innen előkerült tényleges – vagy a nagy számú bronztárgy alapján feltételezett – kincslelet fényében a lelőhely kimondottan leletszegény képet mutatott. A kőbányában (ahonnan korábban a sarlóegyüttes vált ismertté), illetve közvetlen környezetében sajnos semmilyen kutatás nem lehetséges, miután a helyiek évtizedek óta illegális hulladéklerakónak használják a területet. A több kampányban végzett fémkeresős kutatás elsősorban kisleleteket eredményezett: bronzpitykék, penge és tokos balta töredékek emelhetők ki a kis számú, főleg apró és meghatározhatatlan bronz-töredékek és ~öntecsek közül. A talált leletek közül ki kell emelni egy bronztőr és egy kés markolatát, valamint egy tokos vésőt és egy tokos baltát (3. kép). Meg kellett állapítanunk, hogy amíg a Majorhegy faluhoz közeli részein előfordultak apró, szórvány bronzleletek, addig a jelenlegi belterülettől távoli részeken, különösen a platón már sem régészeti lelet, sem recens fémtárgy nem került elő. Mindebből azt a szomorú konzekvenciát kellett levonni, hogy a korábban impozáns leleteiről ismert lelőhelyet az

4 kép. Bronz nyakperek a Benczúrfalva–Majorhegyen talált depó feltárásából

5 kép. Borostyángyöngyök Benczúrfalva–Majorhegyről

6. kép. Madárbárka alakú csüngőpár

7 kép. Vízimadár fejének ábrázolásával díszített bronz edényfűl Benczúrfalva–Majorhegyről

illegális kincskeresők mára szisztematikusan átkutatták, fémleleteit pedig javarészt felszedték. Ugyanakkor a kutatás nem várt eredménye négy, részben bolygatott, részben *in situ* bronzkincs feltárása volt. Fontos hangsúlyozni, hogy a megtalálás és feltárás körülményeit tekintve ezekben az esetekben a Majorhegy első, hitelesen dokumentált depólelet-együtteseiről van szó. A négyből három ékszer- és viseleti elem depó volt, egy pedig mezőgazdasági eszközöket és fegyvertörödékeket tartalmazott (4. kép). A kincsleletek tudományos feldolgozása folyamatban van, az eddig elkészült mérések és anyagvizsgálatok előzetes eredményeit hazai és nemzetközi konferenciákon ismertettük (GUBA, TANKÓ & ANDERKÓ 2023; GUBA *et al.* 2023; GUBA & TANKÓ 2023). A bronzdepók tartalmának és jelentőségének részletezését a jelen tanulmány által szabott keretekben mellőzve, az eddig ismert leletek fényében néhány előzetes megállapítást már lehet tenni. A most talált együttesekkel a Majorhegyen talált és a tudományos kutatás számára ismertté vált depók száma legkevesebb 15-re emelkedett. Ezek többsége ékszerdepó, amelyek főleg bronz, kisebb részben arany és borostyán viseleti elemeket tartalmaznak (5. kép). Fegyverdepóból eddig csak egy ismert, amely három különböző bronzkardot tartalmazott, illetve két további kincsleletben fordultak el különböző bronzfegyverek, illetve törödékeik. Eszközdepóból ugyancsak egy van, illetve két további kincsleletben fordult elő egy-egy eszköz, jellemzően bronzsarló. Így tehát a kincsleletek összességét tekintve érdekes kép tárul elénk, vagyis a Majorhegyről származó együttesekben főleg az ékszerek dominálnak (6. kép), miközben földbe rejtett fegyverek, eszközök vagy használati tárgyak (7. kép) lényegesen kisebb számban kerültek napvilágra. Ennek okát egyelőre nem ismerjük, választ az együttesek jövőbeni összehasonlító vizsgálata szolgáltathat. A tárgyak restaurálása a közelmúltban fejeződött be, a jelen cikk írásakor különböző anyagvizsgálatok vannak folyamatban. Bízunk benne, hogy az előzetes eredmények közeljövőben várható kiértékelését mielőbb a szakmai közönség elé tárhatjuk.

8 kép. Csoportkép az önkéntesekkel

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A projekt a Nemzeti Kulturális Alap támogatásában valósult meg (pályázati azonosító: 207134/00386). A fémkeresős kutatásban önkéntesként Balga Richárd, Bercsényi Péter, Bercsényi Tamás, Hajdú Lajos,

Laczik Csaba, Sándor Lajos, Tóth Hermann, Tóth Péter, valamint az ELTE Régészettudományi Tanszék hallgatói közül Kovács András és Urbán Dániel voltak segítségünkre (8. kép). A leletanyag restaurálását Döbröntey-David Szilvia ötvös, fémrestaurátor művész végzi.

1. tábla. A Benczúrfalva–Majorhegy lelőhelyen korábban előkerült kincsleletek adatai

Depó jellege	Előkerülés éve	Összetétel	Gyűjtemény	Irodalom	Mozsolics A. jelzete
Ékszer	1891	bronzékszerek (csüngők, gyűrűk, torquesek)	Szécsény	PINTÉR 1891	
Ékszer	1895	Aranytárgyak	MNM Budapest	SZATMÁRI 2010	
Ékszer	1897	3 db aranykarika, 2 db bronzgyűrű	MNM, Budapest	PINTÉR 1897, 287	
Ékszer	1901	31 db bronztárgy	MNM Budapest	GALCSIK 1993, 32	
Ékszer	1911	1 db arany torques	MNM Budapest	SZATMÁRI 2010	
Ékszer	1933	aranyfóliával bevont bronzgomb	Szécsény	MOZSOLICS 1985, 189	Fund II.
Ékszer, eszköz és fegyver	1933	bronzcsüngők, gyűrűk, sarlók, lándzsahegyek	Szécsény	MOZSOLICS 1985, 189	Fund II.
Fegyver	1935	3 db kard	Szécsény	MOZSOLICS 1985, 189	Fund I.
Ékszer, eszköz és fegyver	1939	Paulinyi gyűjtemény 69 db bronztárgy	MNM	MOZSOLICS 1985, 190	Fund IV.?
Eszköz	1951	5 db bronzsarló	Szécsény	MOZSOLICS 1985, 190	Fund III.
Ékszer	1977	aranyékszerek	MNM	SZATMÁRI 2010	

FELHASZNÁLT IRODALOM

Fábián, Sz., Salisbury, R. B., Serlegi, G., Larsson, N., Guba, Sz. & Bácsmegi, G. (2016). Kulturális kapcsolatok és cserekereskedelem: az első földművelők az Ipoly völgyében – Early settlement and trade in the Ipoly region: introducing the Ipoly-Szécsény archaeological project. *Magyar Régészet* 5/1, 1–10.

Rómer, F. (1875). *Catalog der bei Gelegenheit der XLVIII. Versammlung der deutschen Ärzte- und Naturforscher-Versammlung in Graz aus Ungarn ausgestellten praehistorischen Gegenstände*. Graz.

Gádor, J. (1967). *Középkori Várak Nógrád megyében*. Kézirat. Egyetemi szakdolgozat. ELTE Régészettudományi Tanszék. Budapest.

Guba, Sz. & Tankó K. (2020). A „Nyáryak nyomában” – A késő bronzkori Piliny-kultúra névadó és a hazai szkíta kutatás egy meghatározó lelőhelye. *Magyar Régészet* 9/2, 20–27. <https://doi.org/10.36245/mr.2020.2.4>

Guba, Sz. & Tankó, K. (2023). *Luxury of the few – Spectacle for the many. Bronze Age hoards with amber from Northern Hungary*. Presentation in session no. 324: ‘Interconnection between metal and non-metal assemblages and metal and non-metal objects in hoards’ at the 29th EAA Annual Meeting (Belfast, 30th August–2nd September 2023).

Guba Szilvia – Tankó Károly • Beszámoló a „Dolánytól az Aranygombig – emblematikus lelőhelyek kutatása a Szécsényi...

Guba, Sz., Tankó, K. & Sz. Anderko, A. (2023). *Topográfiai kutatások a szécsényi járásban*. Előadás a XI. Északkelet-Magyarországi Regionális Régészeti Konferencián, Miskolc, 2023. március 9.

Guba, Sz., Larsson, N., Angyal, A., Dani, J. & Tankó, K. (2023). *Forging – Hoarding – Burying: Use of Gold in North Hungary in the Middle and Late Bronze Age. Der Goldschatz von Ebreichsdorf*. Előadás a Prähistorische Goldfunde des 2. und 1. Jahrtausends v. Chr. in Europa August 18–20, 2023 konferencián a bécsi Natural History Museumban.

Hampel, J. (1876). *Catalogue de l'exposition préhistorique des musées de province et des collections particulières de la Hongrie: arrangée à l'occasion de la VIIIème session du Congrès international d'archéologie et d'anthropologie préhistorique à Budapest*. Budapest: Franklin Társulat.

Kemenczei, T. (1984). *Die Spätbronzezeit Nordostungarns*. Archaeologia Hungarica Új Sorozat 51, Budapest

Matúz, E. & Nováki Gy. (2002). *Spätbronzezeitliche, früheisenzeitliche Erdwälle in Nordungarn*. Inventaria Praehistorica Hungariae 10.

Mozsolics, A. (1985). *Bronzefunde aus Ungarn. Depotfundhorizonte von Aranyos, Kurd und Gyermely*. Budapest.

Nováki, Gy., Feld, I., Guba, Sz., Mordovin, M. & Sárközy, S. (2017). *Nógrád megye várai az őskortól a kuruc korig*. Magyarország várainak topográfiája 4. Budapest: Castrum Bene Egyesület – Civertan Bt.

Patay, P. (1954). Leletmentő ásatások az 1952. évben. *Archaeologiai Értesítő* 81, 69–82.

Patay, P. (1956). Leletmentő ásatások az 1954. évben. *Archaeologiai Értesítő* 83, 94–103.

Pintér, S. (1891). Egy dolyányi bronzleletről. *Archaeologiai Értesítő Új Folyam* 11, 253–255.

Pintér, S. (1897). *Szécsény és közvetlen vidéke a honfoglalás előtti korban*. Losoncz.

Rómer, F. (1878). *Résultats généraux du mouvement archéologique en Hongrie*. Compte rendu de la huitième session a Budapest 1876. Congrès International d'Anthropologie et d'Archéologie Préhistorique 8/II/2. Budapest: Franklin Társulat.

Soós, V. (1980). Szécsény–Benczúrfalva, Majorhegy-temető. *Régészeti Füzetek* I/33, 22.

Stanczik, I. (1978). Szécsény–Benczúrfalva, Orgona u. 2. *Régészeti Füzetek* I/31, 25.

Szatmári, I. (2010). Bronze Age gold finds from Dolyán (Nógrád County) in the Prehistoric Collection of the Hungarian National Museum. [Bronzkori aranyleletek Dolyánról (Nógrád megye) a Magyar Nemzeti Múzeum őskori gyűjteményében.] In Guba, Sz. & Tankó, K. (szerk.), „Régről kell kezdenünk...” *Studia Archaeologica in honorem Pauli Patay. Régészeti tanulmányok Nógrád megyéből Patay Pál tiszteletére*. Szécsény, 95–108.

Tompa, F., (1936). 25 Jahre Urgeschichtsforschung in Ungarn 1912–1936. *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* 24/25 (1934/1935), 27–127.